

*0: VV
*1: 2012-2013
*2: 1
*3: WordXP
*4: Verenigde Vergadering van de Staten-Generaal in de Ridderzaal
*5: Dinsdag 18 september 2012
*6: 13.00 uur
**

Voorzitter: Fred de Graaf

De **voorzitter**: De Verenigde Vergadering van de Staten-Generaal, als bedoeld in artikel 65 van de Grondwet, is geopend. Graag heet ik u allen van harte welkom in de Ridderzaal.

Er is bericht van verhindering ingekomen van de heer Thissen, lid der Eerste Kamer, wegens ziekte.

Ik stel aan de orde de benoeming van een Commissie van in- en uitgeleide. Het aantal leden van de Commissie van in- en uitgeleide wordt jaarlijks afgestemd op het aantal leden van het Koninklijk Huis dat Hare Majesteit de Koningin vergezelt.

Hare Majesteit de Koningin zal vergezeld worden door de volgende leden van het Koninklijk Huis: Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje, Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Máxima der Nederlanden, Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Constantijn der Nederlanden, Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Laurentien der Nederlanden, Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Margriet der Nederlanden en prof. mr. Pieter van Vollenhoven.

Ik benoem tot leden van de Commissie die Hare Majesteit de Koningin en de overige leden van het Koninklijk Huis in- en uitgeleide zal doen: mevrouw Verbeet, tevens voorzitter, mevrouw Duthler, mevrouw Van der Burg, mevrouw Eijnsink, mevrouw Slagter-Roukema, de heer Koopmans, de heer Engels, de heer Fritsma en mevrouw Gesthuizen.

De binnenkomst van Hare Majesteit de Koningin zal worden aangekondigd door de griffier van de Commissie van in- en uitgeleide, mevrouw Van Keulen. Zij begeleidt de Commissie van in- en uitgeleide.

In afwachting van de komst van Hare Majesteit de Koningin verzoek ik de leden van de Raad van State, de ministers, de gevolmachtigde ministers van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten en de staatssecretarissen, de Ridderzaal te betreden.

Na de aankondiging van de binnenkomst van Hare Majesteit de Koningin zal het hoornkwintet, bestaande uit vijf leden van het Residentie Orkest, volgens traditie ten gehore brengen: Il Discorso della Corona, van de componist Jurriaan Andriessen.

Tijdens het verblijf van Hare Majesteit de Koningin in de Koninginnenkamer, na het voorlezen van de troonrede, zal muziek ten gehore worden gebracht van de Nederlandse componist Roel van Oosten. Roel van Oosten, in ons midden aanwezig, is geboren in 1958 te Den Haag. Hij heeft piano en compositie gestudeerd aan de conservatoria van Den Haag en Parijs. Naast een eerdere compositie

voor Prinsjesdag in 1996 heeft Roel van Oosten al vaker composities met een Haagse achtergrond geschreven, zoals de compositie Passages voor het Residentie Orkest ter gelegenheid van het 750-jarige bestaan van Den Haag en in 2009 een groot werk voor solisten, koor en orkest, getiteld Mare Liberum op teksten van, hoe kan het anders, Hugo de Groot. Het werk van Roel van Oosten dat nu gespeeld gaat worden, heet The Hymn of Peace en is gebaseerd op het slotkoraal uit zijn compositie Mare Liberum. De Latijnse tekst van dit koraal is eveneens van Hugo de Groot en luidt, vrij vertaald: door vrede bloeit welvaart en geluk. In de compositie hoort men na een marsachtige introductie eerst tweemaal het koraal in verstilde vorm, waarna het marsgedeelte terugkeert en tot slot het koraal in volle glorie nog eenmaal klinkt, als een lofzang op de vrede.

Ik verzoek de leden van de Commissie van in- en uitgeleide, een aanvang te nemen met hun taak.

**

De griffier van de Commissie van in- en uitgeleide: De Koningin!

(muziek)

Hare Majesteit de Koningin, Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje, Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Máxima der Nederlanden, Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Constantijn der Nederlanden, Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Laurentien der Nederlanden, Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Margriet der Nederlanden en prof. mr. Pieter van Vollenhoven worden door de leden van de Commissie van in- en uitgeleide naar het troonpodium c.q. naar hun zitplaatsen begeleid.

Hare Majesteit de Koningin houdt hierna de volgende rede:

Leden van de Staten-Generaal,

De begroting die de regering u vandaag aanbiedt, heeft betrekking op een bijzonder jubileumjaar in onze vaderlandse geschiedenis. In 2013 begint de nationale viering van 200 jaar Koninkrijk. Na een uiterst turbulente periode in ons land en overal elders in Europa, werden in 1813 de grondslagen gelegd voor een nieuw staatsbestel. Prins Willem Frederik, de latere koning Willem I, gaf bij zijn aankomst in Scheveningen een proclamatie uit. Daarin sprak hij niet alleen over de herwonnen vrijheid, maar ook over het grote belang van herstel van handel en welvaart. De notabelen die hem kort daarna het landsbestuur aanboden, benadrukten de veerkracht die op dat moment werd gevraagd van de hele samenleving.

Twee eeuwen later, en in een heel andere maatschappelijke en staatkundige context, staat ons land opnieuw voor een opgave die om grote veerkracht vraagt. De financiële en economische crisis die de wereld sinds 2008 in haar greep houdt, raakt ook Nederland hard. Economisch herstel volgt niet vanzelf.

De opening van dit parlementaire jaar vindt plaats in een periode van kabinetsvorming. De demissionaire status van het huidige kabinet noopt tot terughoudendheid bij het doen van nieuwe voorstellen. Tegelijkertijd duldt de aanpak van de urgente problemen waar we in eigen land en in Europa voor staan geen uitstel.

De groei van de economie blijft wereldwijd achter bij de verwachtingen. Mede door de schulden crisis in enkele landen binnen de eurozone is de economische crisis dieper en hardnekkiger dan eerder voorzien. Nederland, met zijn open en internationaal georiënteerde economie, wordt door dit alles bijzonder getroffen. Grote en kleine bedrijven ondervinden hiervan de gevolgen. Hoewel de werkloosheid in ons land in vergelijking met het buitenland nog relatief laag is, stijgt deze ook hier. Het is extra zorgelijk wanneer jongeren na hun opleiding geen werk kunnen vinden.

Onder de huidige omstandigheden is het begrijpelijk dat mensen zich zorgen maken over hun baan, hun pensioen, de waardeontwikkeling van hun huis en de toekomst van hun kinderen. De regering beseft dat zij bij het gezond maken van de overheidsfinanciën en het veiligstellen van toekomstige welvaart belangrijke offers vraagt van alle Nederlanders. Ook als de economie en het consumentenvertrouwen weer aantrekken, is het realistisch, te veronderstellen dat groeicijfers in de toekomst lager zullen zijn dan we in het recente verleden gewend waren. Tegelijkertijd leven wij in een van de meest welvarende landen ter wereld, met een hoog niveau van voorzieningen. Het is goed ons dit bewust te zijn en van daaruit met kracht en vertrouwen samen te blijven werken aan herstel.

Het regeringsbeleid richt zich op houdbare overheidsfinanciën, maar ook op bevordering van ondernemerschap, investeren in infrastructuur en versterking van veiligheid, onderwijs en innovatie. Er zijn op meerdere gebieden grote stelselwijzigingen tot stand gebracht, zoals de vorming van de nationale politie per 1 januari 2013. In het onderwijs worden maatregelen doorgevoerd die de kwaliteit versterken en het voor jongeren aantrekkelijker maken, te kiezen voor een beroepsopleiding. In de zorg zijn belangrijke stappen gezet om te komen tot meer kwaliteit en kostenbeheersing. De regering heeft daarvoor afspraken gemaakt met ziekenhuizen, instellingen voor geestelijke gezondheidszorg, medisch specialisten en huisartsen. In de bedrijfsvoering van de rijksoverheid neemt de efficiency toe door betere samenwerking op terreinen als informatie- en communicatietechnologie, huisvesting en personeel.

Bij haar aantreden in 2010 presenteerde de regering u voorstellen voor bezuinigingen en hervormingen ter waarde van 18 miljard euro. Begin 2012 bleken forse aanvullende maatregelen nodig om het begrotingstekort in 2013 beheersbaar te houden. De regering is verheugd dat vijf partijen dit voorjaar overeenstemming wisten te bereiken over een begrotingsakkoord dat recht doet aan de ernst en omvang van de financieel-economische problemen waar ons land voor staat. Met dit

akkoord maken de betrokken partijen het de regering mogelijk, ook in 2013 een bijdrage te leveren aan financiële soliditeit en op groei gerichte hervormingen. Het tekort komt daarmee volgend jaar onder de norm van 3%. Dat versterkt het vertrouwen van de financiële markten in ons land en houdt de rentelasten beheersbaar.

Vanaf 1 januari gaat de AOW-leeftijd geleidelijk omhoog, tot 67 jaar in 2023. Verhoging van het hoge btw-tarief per 1 oktober aanstaande en de nullijn voor de ambtenarensalarissen dragen direct bij aan een lager begrotingstekort. De bankenbelasting wordt verdubbeld en buitensporige bonussen worden zwaar belast. Door veranderingen in de WW en het ontslagrecht wordt de arbeidsmarkt flexibeler. Op de woningmarkt is de overdrachtsbelasting inmiddels structureel verlaagd. De begroting die de regering u vandaag aanbiedt, bevat ook een voorstel gericht op het aflossen van de hypotheekschulden.

In Europa zijn belangrijke stappen gezet om de stabiliteit in de muntunie te bevorderen en de euro voor de toekomst sterker te maken. De Europese Unie kan veel bijdragen aan de toekomstige groei van welvaart, welzijn en werkgelegenheid voor de inwoners van alle lidstaten. De Europese samenwerking, die ons land zo veel heeft gebracht, staat door de schulden crisis onder druk. Een goed functionerende interne markt en een sterke en stabiele munt zijn in economisch opzicht van cruciale betekenis voor alle lidstaten. Voor Nederland, dat een groot deel van zijn nationaal inkomen in Europa verdient, is dit essentieel. Daarom is de regering er veel aan gelegen de muntunie en de interne markt structureel te verbeteren.

Nederland heeft op deze gebieden voorstellen gedaan die navolging kregen. Samen met andere landen is een tweesporenbeleid tot stand gebracht van strenge begrotingsdiscipline en versterking van de Europese groeiagenda. Een Eurocommissaris is nu speciaal met begrotingsdiscipline belast en er zullen sneller automatische sancties worden opgelegd aan landen die zich niet aan de afspraken houden. Het is belangrijk dat alle lidstaten hieraan gebonden zijn. Landen zullen elkaar de maat gaan nemen ten aanzien van binnenlandse hervormingen die nodig zijn voor economische groei. Andere concrete resultaten liggen op het terrein van goedkoper mobiel dataverkeer en de komst van een snel en betaalbaar Europees systeem van octrooibeschermt. Dat laatste is van groot belang voor innoverende Nederlandse bedrijven.

De grote vraagstukken rond het terugdringen van de staatsschuld, de toekomst van de euro, en de betaalbaarheid van zorg, goed onderwijs en een rechtvaardig systeem van sociale voorzieningen zijn niet van vandaag op morgen opgelost. Weinigen in ons land betwisten de noodzaak van het gezond maken en vervolgens beheersbaar houden van de overheidsfinanciën. Velen delen het ideaal van maatschappelijke verbondenheid en willen zich daarvoor inzetten. Naar de mening van de regering ligt hierin een belangrijke basis voor een gezamenlijke aanpak,

die breed wordt gedragen. De betrokkenheid van vakbonden, werkgeversorganisaties en andere maatschappelijke partijen is hierbij onontbeerlijk. Dat geldt evenzeer voor provincies, gemeenten en waterschappen. Immers, ook van de medeoverheden wordt gevraagd, de financiën te beheersen, terwijl hun rol en takenpakket in belang toenemen.

In het Caraïbische deel van het Koninkrijk staan relatief kleine landen voor grote uitdagingen. De economische crisis laat zich ook daar voelen. De nieuwe staatkundige structuren zijn nog jong. Transparantie en houdbare overheidsfinanciën zijn van groot belang voor de bevolking en het vertrouwen in het bestuur. Na de staatkundige vernieuwing van oktober 2010 wordt op de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba op diverse terreinen geïnvesteerd in verbeteringen. Dat geldt onder andere voor de ziekenhuiszorg, de kwaliteit van schoolgebouwen en leerkrachten, en de rioolwaterzuivering.

Samenwerking met andere landen bepaalt sinds jaar en dag het Nederlandse buitenlands beleid. Het belang daarvan neemt in deze tijd van groeiende internationale verwevenheid op alle terreinen toe. Economische diplomatie is nu meer dan ooit noodzakelijk om de crisis het hoofd te bieden. Voor versterking van mensenrechten, bestrijding van armoede, de aanpak van klimaatverandering en milieuproblematiek is gezamenlijk optreden eveneens geboden. In de internationale coalitie tegen piraterij speelt Nederland een vooraanstaande rol, mede ter bescherming van onze eigen koopvaardij.

Op het terrein van ontwikkelingssamenwerking kiest de regering voor een beleid waarbij versterking van de economische structuur en zelfredzaamheid in elkaars verlengde liggen. Daarom is de aanpak geconcentreerd op samenwerking met een kleiner aantal partnerlanden en gericht op terreinen waar ons land veel kennis en ervaring kan inbrengen. Hieronder vallen waterbeheer, landbouw en versterking van de rechtsorde. Op deze manier worden meer concrete resultaten bereikt voor alle betrokken partijen.

Op het gebied van vrede en veiligheid blijft het dringend vereist dat de internationale gemeenschap zich teweerstelt tegen onrecht en onveiligheid. De dramatische gebeurtenissen in Syrië onderstrepen dit eens te meer. In Afghanistan en op andere plaatsen in de wereld zetten meer dan 1.000 Nederlandse mannen en vrouwen zich elke dag opnieuw in voor rechtszekerheid en een menswaardig bestaan. Zij verdienen ons diepe respect.

Leden van de Staten-Generaal, Nederland is in sociaal en economisch opzicht een sterk land, gebouwd op een lange traditie van internationaal ondernemerschap, hard werken en solidariteit tussen bevolkingsgroepen en generaties. Op beslissende momenten in onze geschiedenis heeft Nederland de veerkracht getoond waarover al bij het ontstaan van het Koninkrijk in 1813 werd gesproken. Generaties vóór ons hebben bewezen onder moeilijke omstandigheden in goed overleg

verschillen te kunnen overbruggen ten dienste van een verstandig sociaaleconomisch beleid. Uit die voorbeelden mogen we vertrouwen putten voor de toekomst.

De begroting voor 2013 die de regering u vandaag aanbiedt, is gebaseerd op de overtuiging dat financiële soliditeit en economische groei onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Beide zijn nodig voor een goed voorzieningenniveau ten behoeve van toekomstige generaties. Daarover zal de regering graag open en constructief van gedachten blijven wisselen met u, leden van de Staten-Generaal. U mag zich in uw zware taak gesteund weten door het besef dat velen u wijsheid toewensen en met mij om kracht en Gods zegen voor u bidden.

De voorzitter: Leve de Koningin! Hoera! Hoera! Hoera!
**

Hare Majesteit de Koningin en de overige leden van het Koninklijk Huis begeven zich, begeleid door de leden van de Commissie van in- en uitgeleide, naar de Koninginnekamer.

De voorzitter: Dames en heren, thans zullen uitsluitend de leden van het Corps Diplomatique de Ridderzaal verlaten. Ik zal u allen vragen, weer te gaan staan wanneer Hare Majesteit de Koningin, Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje en Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Máxima der Nederlanden de Koninginnekamer zullen verlaten. U kunt dus blijven zitten wanneer de overige leden van het Koninklijk Huis uit de Koninginnekamer komen om zich naar de uitgang te begeven.

Zoals aangekondigd, zal nu de muziek van Roel van Oosten ten gehore worden gebracht. Mag ik uw aandacht vragen voor deze uitvoering?
**

(muziek)

De voorzitter: Hare Majesteit de Koningin verlaat thans de Ridderzaal; ik verzoek u, te gaan staan.
**

(Hare Majesteit de Koningin verlaat de Ridderzaal.)

De voorzitter: Ik verzoek u, weer te gaan zitten en de terugkeer van de leden van de Commissie van in- en uitgeleide af te wachten.

Ik deel u nog mede dat straks, na het sluiten van de vergadering, eerst de voorzitter van de Verenigde Vergadering met de beide griffiers, vervolgens de voorzitter en de leden van de Commissie van in- en uitgeleide, en dan de overige leden van de Staten-Generaal de Ridderzaal zullen verlaten, en wel door de hoofdingang. De deuren worden pas geopend nadat het eredetachment van het Korps Mariniers, dat staat opgesteld voor de Ridderzaal, het plein heeft verlaten. Vervolgens zullen de leden van het kabinet de Ridderzaal verlaten.

Ik verzoek de overige aanwezigen, onder wie ook de genodigden van de leden van de Staten-

Generaal, de leden van de Staten-Generaal in de gelegenheid te stellen als eersten de zaal te verlaten, nadat de vergadering is gesloten. Ik vraag u dus, nog even te blijven zitten.

**

De Commissie van in- en uitgeleide keert terug.

Mevrouw **Verbeet** (voorzitter van de Commissie van in- en uitgeleide): Mijnheer de voorzitter. Hare Majesteit de Koningin heeft de Ridderzaal verlaten.

De **voorzitter**: Ik dank de voorzitter en de leden van de Commissie van in- en uitgeleide vriendelijk voor het verrichten van hun taak en ontsla hen van verdere verplichtingen.

De leden van het Residentie Orkest dank ik hartelijk voor hun muzikale bijdrage. Ik wil graag nogmaals een applaus.

**

(applaus)

De **voorzitter**: De Verenigde Vergadering is gesloten.

**

Sluiting 13.50 uur.